

DRŽAVNI ARHIV U RIJECI

SUMARNI INVENTAR

OPĆINSKI NARODNOOSLOBODILAČKI ODBOR POLJICA

1943-1945

Broj fonda: HR DARI 451

Izradila: Zorica Manojlović

Rijeka, 1998.

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	4
1.1.	Povijesna bilješka.....	4
1.2.	Organizacijski ustroj i nadležnost.....	5
1.3.	Uredsko poslovanje.....	6
1.4.	Gradivo	7
1.4.1.	Kretanje i preuzimanje.....	7
1.4.2.	Plan sređivanja, očuvanost i potpunost	7
1.4.3.	Valorizacija.....	8
1.5.	Literatura.....	8

SUMARNI INVENTAR

1.	KNJIGE	10
2.	SPISI.....	10
2.1.	Opći spisi.....	10
2.2.	Gospodarska komisija	10
2.3.	Izdvojeni predmetni spisi	10

1. UVOD

1.1. Povijesna bilješka

Općinski narodnooslobodilački odbor Poljica osnovan je odlukom Inicijativnog Kotarskog narodnooslobodilačkog odbora Krk na dijelu područja predratne općine Dubašnica u srpnju ili kolovozu 1943. godine¹ dok je otok još bio pod talijanskom okupacijom. Jedini je organ vlasti u razdoblju od kapitulacije Italije do nove okupacije otoka, t.j. od 18.IX.1943. do početka studenog iste godine kada prelazi u ilegalne uvjete rada. Njegov rad nasilno je prekinut 1944. godine, ali se ponovo reorganizira². Na temelju sačuvanog gradiva prati se intenzivnija aktivnost stvaratelja u drugoj polovini iste godine. Po završetku rata na otoku 18.IV.1945. godine Općinski NOO Poljica prerasta u legalni organ državne vlasti.

Općinski NOO Poljica djeluje u okviru KNOO-a Krk.

Normativnu osnovu za organizaciju narodnooslobodilačkih odbora i njihovu transformaciju iz političkih tijela u organe državne vlasti ima Poslovnik o radu NOO-a³, usvojen na I. zasjedanju ZAVNOH-a 14.VI.1943. godine, zatim Uputstva za organizaciju i rad narodnooslobodilačkih odbora kao organa državne vlasti slobodne Hrvatske u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji⁴ koja je donio ZAVNOH u ožujku 1944. godine, te Odluka o ustrojstvu i poslovanju narodno-oslobodilačkih odbora i narodno-oslobodilačkih skupština Federalne države Hrvatske⁵ iz svibnja 1944. godine donesena na III. zasjedanju ZAVNOH-a. Osim tih temeljnih dokumenata djelovanje općinskih NOO-a bitno reguliraju brojna uputstva i političke odluke viših vlasti privremenog značenja.

U vrijeme ilegalnog djelovanja stvaratelja na području Dubašnice legalnu vlast predstavlja općinsko poglavarstvo, postavljeno od strane njemačkih okupacijskih vlasti i pod nadležnošću Upravnog povjereništva Sušak-Krk, a u okviru njemačke operativne zone "Jadransko primorje". U Poljicama je kao predstavnik te općinske vlasti djelovao mjesni starješina.

¹ Ljubo Karabaić, Otok Krk u NOR-u 1943. godine, Krčki zbornik 6, Krk 1975., str. 38

² Petar Strčić, Zapisnici sjednica Okružnog narodnooslobodilačkog odbora za Hrvatsko primorje 1943.-1945., Posebna izdanja VHARiP, 5/1975., str. 195

³ ZAVNOH-Zbornik dokumenata 1943. godine, IHRP, Zagreb 1964., str. 224-230

⁴ ZAVNOH-Zbornik dokumenata 1944. godine, IHRP, Zagreb 1970., str. 341-365

⁵ Isto, str. 668-670

1.2. Organizacijski ustroj i nadležnost

Prema Uputstvima za organizaciju i rad narodnooslobodilačkih odbora kao organa državne vlasti slobodne Hrvatske u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji i Odluci o ustrojstvu i poslovanju narodno-oslobodilačkih odbora i narodno-oslobodilačkih skupština Federalne države Hrvatske NOO-i su istovremeno “narodne organizacije kojima rukovode po narodu izabrani predstavnici”⁶ i organi državne vlasti u svom djelokrugu. Područja za općinske i seoske NOO-e određuje kotarski NOO. Općinski NOO-i biraju se na općinskim zborovima i mogu brojati do 15 članova. NOO-i od općinskih pa dalje imaju plenum i izvršni odbor, kao izvršni organ plenuma. Plenumi općinskih i kotarskih NOO-a biraju između sebe predsjednika, potpredsjednika i tajnika, koji čine predsjedništvo NOO-a.

Uputstva za organizaciju... ostavljaju mogućnost da se i kod općinskih NOO-a unutar izvršnog odbora organiziraju odjeli⁷. Međutim, u okružnici Odjela unutrašnjih poslova ZAVNOH-a br. 121/45 od 20.I.1945.⁸ godine dodatno se pojašnjava da u općinskim NOO-ima ne postoje odjeli u punom smislu riječi, nego tajnik i nekoliko namještenika, dok članovi NOO-a samo primaju pojedina zaduženja. Izvršni odbor može za izvjesne poslove imenovati posebne komisije kao pomoćna i savjetodavna tijela bilo odjelu, bilo predsjedniku NOO-a.

Isti propisi reguliraju i stvarnu nadležnost stvaratelja. Osim općenite nadležnosti NOO-a Uputstva za organizaciju...⁹ posebno uređuju pitanje nadležnosti pojedinih odjela. Stvarna nadležnost NOO-a navodi se i u člancima 5.-8. Odluke o ustrojstvu i poslovanju narodno-oslobodilačkih odbora i narodno-oslobodilačkih skupština Federalne države Hrvatske¹⁰.

U jesen 1943. godine u Općinski NOO Poljica ulaze i svi predsjednici mjesnih NOO-a s njegovog područja. U to vrijeme unutar odbora osnovan je i Prijavni ured radi evidentiranja pridošlica na područje općine. Kroz 1944. i 1945. godinu djeluju slijedeći odjeli: upravni, financijski, gospodarski, prehrambeni, odjel obnove zemlje, sudski, socijalno-politički, propagandni, te zaduženja odbornika po zdravstvu i prosvjeti. Na čelu odjela su pročelnici. Također, bilježi se i djelovanje slijedećih komisija: gospodarska, sudska, te za utvrđivanje ratnih

⁶ Isto, str. 343.

⁷ Tajništvo i odjeli: upravni, sudski, gospodarski, financijski, tehnički, saobraćajni i prometni, prosvjetni, propagandni, zdravstveni i socijalni.

⁸ JU 127, Opći spisi, Upravni odjel, 1945., br. 94/45

⁹ ZAVNOH..., IHRP, Zagreb 1970., str. 349

¹⁰ Isto, str. 669

zločina okupatora i njihovih pomagača.

Stvaratelj je uglavnom imao prenesenu nadležnost. Postupao je po uputstvima KNOO-a Krk, izvršavao odluke i naredbe, podnosio izvješća o svom radu, dostavljao razne podatke, vodio različite evidencije. Posredovao je između njemu podređenih mjesnih i seoskih NOO-a i nadređenog KNOO-a.

Područje Općinskog NOO-a Poljica obuhvaća sela: Linardić, Milohnić, Bajčić, Nenadić, Brusić, Brzac, Skrbčić, Žgaljić, te zaseoke Kapovci i Glavotok. Stvaratelj je imao nadležnost nad NOO-ima niže razine. Ona se početkom listopada 1943. godine protezala na 3 rajonska (Poljica, Linardić i Brusić) i 9 seoskih NOO-a. Već u studenom iste godine Općinski NOO Poljica ima novu administrativnu podjelu. Sastoji se od 8 MNO-a: Poljica, Bajčić, Nenadić, Brusić, Žgaljić, Linardić, Milohnić i Brzac. Tijekom 1944. godine broj područnih MNO-a smanjuje se na sedam.

1.3. Uredsko poslovanje

Pitanje administracije u NOO-ima uređuju Uputstva za organizaciju i rad narodno-oslobodilačkih odbora kao organa državne vlasti slobodne Hrvatske u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji iz ožujka 1944. godine¹¹. Također, Odjel unutrašnjih poslova ZAVNOH-a izdao je pod brojem 673 od 3.XII.1944. godine Uputstva o kancelarijskom poslovanju NOO-a¹².

Za svaki NOO vodi se jedinstven urudžbeni zapisnik. Osim redovnog urudžbenog zapisnika NOO-i su bili obvezni voditi i povjerljive urudžbene zapisnike. Uz urudžbeni zapisnik bilo je potrebno voditi i kazalo. Svi dovršeni spisi ulažu se pod rednim brojem u arhivu koja je zajednička za cijeli NOO.

Gradivo sadrži dosta neurudžbiranih spisa, čak i u razdobljima kada se urudžbeni zapisnik vodio. U jesen 1943. godine spisi se urudžbiraju. Problemi u radu stvaratelja 1944. godine vide se i kroz diskontinuitet u administraciji. Tek u jesen 1944. godine i kroz 1945. godinu spisi opet nose brojeve protokola. Na spisima iz 1944. godine prate se usporedni nizovi brojeva, ali gradivo kao ni uputstva ne daju objašnjenja za takvu pojavu. Također, u jednom od spomenutih brojčanih nizova javlja se diskontinuitet neobjašnjiv za kratko vremensko razdoblje u kome su spisi protokolirani.

Skupina spisa povezana s radom Gospodarske komisije nosi posebne brojeve. Pronađen je i pokušaj vođenja urudžbenog zapisnika te komisije što navodi na zaključak da se radi o brojevima tog protokola.

Spisi su vođeni kao pojedinačni, a česta su i povezivanja dopisa i odgovora.

Jednorubni okrugli pečat sa zvijezdom u sredini i natpisom *NOO * POLJICA* koristi se 1943. godine. Tijekom 1944. godine uvodi se dvorubni okrugli pečat sa zvijezdom u sredini i natpisom *OPĆINSKI N.O.O. - POLJICA*.

¹¹ ZAVNOH..., IHRP, Zagreb 1970., str. 357

¹² JU 126, Opći spisi, 1945., br. 84/45

1.4. Gradivo

1.4.1. Kretanje i preuzimanje

Gradivo ovog fonda čuvano je zajedno s gradivom Mjesnog narodnog odbora Poljica koje je nakon njegova ukidanja 1952. godine predano Narodnom odboru općine Dubašnica. Nakon ukidanja Narodnog odbora općine Dubašnica 1955. godine pohranjeno je u Mjesnom uredu Dubašnica, kasnije Malinska. Preuzeto je zajedno s gradivom spomenutih fondova krajem 1970. godine. O preuzimanju nema podataka u službenim evidencijama DAR-a, osim dopisa Historijskog arhiva Rijeka broj 388/6-1970¹³ od 15.I.1971. godine u kojem se navodi da će se zapisnik "za arhivsku građu primljenu od Mjesnog ureda Malinska" dostaviti naknadno jer je primopredaja izvršena kasnije, a ne u rujnu 1970. godine kad je preuzeto gradivo drugih narodnih odbora s otoka Krka.

U knjizi Općeg inventara gradivo fonda upisano je pod rednim brojem 408 zajedno s gradivom MNO-a Poljica.

1.4.2. Plan sređivanja, očuvanost i potpunost

Fond je nastao izdvajanjem gradiva iz fonda *Mjesni narodni odbor Poljica*. Iako se stvaratelj ukida tek krajem rujna 1945. godine, njegov status se bitno mijenja činom preuzimanja vlasti u travnju 1945. godine i djelovanjem u mirnodopskom ambijentu. Osim toga, preuzimanjem vlasti počinje i novo administrativno razdoblje. Stoga je travanj 1945. godine određen za razdjelnicu fondova.

Gradivo je sređeno sumarno prema načelu prvobitnog reda. Tijekom sređivanja odvojene su serije i unutar njih stvoren odgovarajući poredak. U inventaru je prvo prikazana jedina sačuvana knjiga, Knjiga primitaka i izdataka iz 1945. godine, a zatim su prikazani spisi.

Spisi su podijeljeni u tri serije: opći spisi, spisi Gospodarske komisije i izdvojeni predmetni spisi.

Opći spisi sređeni su prema broju urudžbenog zapisnika. Unutar općih spisa za 1944. godinu prikazana su dva usporedna niza brojeva. Neurudžbirani spisi smješteni su iza urudžbiranih spisa za svaku godinu.

Spisi Gospodarske komisije sređeni su prema broju urudžbenog zapisnika dotične komisije. Blagajnički spisi iste komisije sređeni su kronološki.

Izdvojeni predmetni spisi su ili prvobitno nastali u registraturi ili su oblikovani tijekom sređivanja iz rasutog gradiva. Sređeni su kronološki po godinama, a unutar godina po abecedi.

Na gradivu nema većih fizičkih oštećenja, osim što je tekst ponegdje nešto izbljedio. Fragmentarno je, a prema postojećim saznanjima nije u posjedu niti jedne pismohrane na terenu. Rijetki prijepisi zapisnika sjednica nalaze se u općim spisima.

Dopunski izvor ovom fondu gradivo je fonda *Kotarski narodnooslobodilački odbor Krk*. Sveukupno sačuvano je 0,04 d/m, od toga jedna knjiga. Spisi su smješteni u jednu kutiju.

¹³ Dosje fonda 82, predmet br. 388-1970, DAR

1.4.3. Valorizacija

Gradivo ima značenje za izučavanje novije povijesti otoka Krka i povijesti institucija Narodnooslobodilačkog pokreta. Budući je stvaratelj uglavnom imao prenesenu nadležnost, najveći dio gradiva čine odluke, obavijesti, uputstva, zahtjevi i kritike KNOO-a Krk, kao i odgovori na njih. Razni popisi koje je stvaratelj dostavljao izvor su za istraživanja socijalnih i demografskih prilika na području. U tom smislu izdvaja se Popis obitelji na području općine Poljica iz listopada 1943. godine¹⁴.

1.5. Literatura

1. ZAVNOH-Zbornik dokumenata 1943. godine, IHRP, Zagreb 1964.
2. ZAVNOH-Zbornik dokumenata 1944. godine, IHRP, Zagreb 1970.
3. ZAVNOH-Zbornik dokumenata 1945. godine, IHRP, Zagreb 1985.
4. Ljubo KARABAIĆ, Otok Krk u NOR-u 1943. godine, Krčki zbornik 6, Krk 1975.
5. Antun GIRON, Zapisnik prve sjednice plenuma Kotarskog narodnooslobodilačkog odbora Krk, Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu sv. XXV, Pazin-Rijeka 1982.
6. Petar STRČIĆ, Zapisnici sjednica Okružnog narodnooslobodilačkog odbora za Hrvatsko primorje 1943-1945. godine, Posebna izdanja Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu sv. 5, Rijeka 1975.

¹⁴ JU 138, Izdvojeni predmeti, br. 3

SUMARNI INVENTAR

1. KNJIGE

1. Knjiga primitaka i izdataka 1945. (I.-V.)

2. SPISI

2.1. Opći spisi

1943. (IX.-XI.)	broj	45 - 93	
1944. (VI.-XII.)	"	1 - 40, 129 - 218	
	"	2, 15	Usporedni niz
1945. (I.-IV.)	"	1 - 93	

2.2. Gospodarska komisija

1. Opći spisi

1944. (X.)	broj	1 - 9
------------	------	-------

2. Blagajna

1944.

2.3. Izdvojeni predmetni spisi

1. Izvješća Opć. NOO-a o radu višim vlastima, 1943.
2. Okružnice (odluke ZAVNOH-a, Poslovnik o radu NOO-a, Zadaci i rad NOO-a), 1943., 1944.
3. Popisi obitelji na području Opć. NOO-a, 1943.
4. Promidžbeni materijal, 1943.-1945.
5. Razni obrasci i tiskanice za vođenje evidencija, 1944.